

De oude Wessels en zijn gezin – J.J. Cremer

‘Ge zegt niks, Frerik.’

‘Gij ook niet, grootvader.’

‘Nee, mien jong, da wee'k wel, moar 'k docht ook oan merrege.’

‘Doar docht ik krek oan,’ hernam Frerik.

Kleine pauze.

‘Woarum zucht ie, Frerik?’

‘Zucht 'k?’ zeide Frerik, ‘ik docht dat gij zuchtte, moar 't kan best wêzen da'k zuchtte, went 'k docht aweêr oan merrege. As 't is mis was!’

‘As 't is mis was!’ herhaalde de grootvader.

‘Ge kunt zoo weinig meer, en Bart is zoo miseroabel slofs! wat zal't met de tabak wêzen!’ hernam Frerik.

‘Dat mag onze lieve Heer uitmoaken,’ sprak de grootvader: ‘k wor zoo miseroabel stram in de been’; 't brêken geet 'sgheel niet meer¹⁾, 't snijen dat kan nog, moar

1) Tot narigt van den lezer dient, dat hier van den tabaksbouw sprake is. De bladeren van den tabaksplant worden in drie hoofdsorten verdeeld, te weten: zandgoed, bestgoed en aardgoed. Nadat de bladeren op gezette tijden gebroken zijn, worden ze in de schuren gebragt en daar gesneden - dat is, men snijdt met een fijn mesje een kerf door den rug van het blad - om ze aan de zoogenaamde spijlen te kunnen hangen, waaraan ze gedroogd worden. De tabak vereischt een zorgvuldige behandeling, en van de juiste sortering, zoowel als van de regte verzorging der droogende bladeren, hangt veelal het welgelukken van den tabaksbouw af.

[p. 38]

‘t klimmen, doar bin 'k al lang niet meer kapoabel toe.’

‘En Bart is zoo slofs!’ zeide Frerik terwijl hij weêr zuchtte.

‘Och! kwoad is ie niet,’ hernam de oude man, ‘moar slofs is ie, dat is ie.’

‘As ie oe moar goed verzurgt, en as ie Door ook moar uut den weg blijft, went hie zit 'r altied op de kop. 't Is 'n ding.’

‘Och, wat za'k oe zeggen,’ hernam de grootvader, ‘de jong zal zien eigen ligt wel aangriepen, hij 's nog zoo jong; en met Grods zêgen, dan kan alles wel teregt kommen. Ook is 't nog niet bepoald, da'j d'r in zult speulen. 't Kan nog ligt metloopen. As 't mot dan mot 't, en dan za'k met Bart en Door wel doen wa'k kan; moar,’ besloot hij, ‘t zal êvel moar veur drie moanden zin.’

‘Joa! as't dat was,’ zeide Frerik, ‘dan was 't heel niks, moar 'k heurde da't ook wel langer kon wêzen; ze proaten zoo veul van 't schieten leeren, en 'k zie doar êvel zoo bang veur.’

‘Nou Frerik,’ sprak de oude man na eenig zwijgen, ‘k zei al, God zal 't uitmoaken. As 't wêzen mot, dan zal 't wel goed zin; loave nou moar noar bed goan.’

Dit gesprek werd tusschen Arie Wessels en zijn kleinzoon Frerik gehouden, in den avond vóór den dag dat de ruim achttienjarige jongeling loten moest.

Frerik en Bart hadden hunne ouders voor bijna twee jaren verloren en woonden nu met hun grootvader op een gepacht tabaksplaatsje, waarvan Frerik, onder het opzigt des ouden mans, grootendeels de bestiering had.

Toen, kort na het overlijden van Wessels' zoon, ook diens vrouw gestorven was en de oude man met de 14 en 16jarige kleinkinderen overbleef, bestond er natuurlijk behoefte aan vrouwelijke hulp. De boerenmeid, die daartoe werd aangenomen, was op den duur veel te kostbaar en werd alzoo spoedig door een vlug en aardig meisje vervangen, dat mede voor eenige maanden ouderloos was geworden en gaarne den huis- en veldarbeid wilde verrigten: as ze moar kleëren veur 't lief en de kost veur 't êten had. Dat meisje nu, zeventien jaren oud, was het reeds genoemde

[p. 39]

Doortje. Voor een meisje uit de arbeidende klasse zag Doortje er waarlijk niet onaardig uit. Ware Doortje, bij haar komst in de wereld in een grootelui's wieg gelegd, door een baker à f 5 in de week getroeteld, en - vooral digt bij de vuurmand - gebakerd geworden; had zij, omdat mama niet zogen kon en eene min een te commun wezen vond, als zoovele stads-dametjes heele beste pap gebruikt; ware zij later maar veel op de kinderkamer geweest en maar ferm gepeinceerd geworden; had zij maar veel sentimenteeeeeele romans gelezen en maar veel gebak, patés à la dit en à la dat gegeten, dan zou Doortje ook wel wit zijn gebleven en er heel interessant hebben uitgezien; dan zou ze ook wel commun hebben gevonden wat de groote wereld commun noemt; dan zou Doortje ook wel een figuurtje à la wesp hebben gehad, en kunnen neigen op de vallende stadsjuffers-wijze, in plaats van 'g'en dag of g'n oavend' zeggen; dan zou Doortje het zwarte haar ook wel zwart hebben gehouden en misschien à la Theba hebben opgepoefd of à l'enfant hebben gedragen; dan zou Doortje het boerenmoes ook niet gelust en van de wrungel bij 't brood 'Hoe - is - het mooogelijk!' hebben gezegd - maar nu: Doortje was bij hare aankomst in dit ondermaansche, maar povertjes in het pak gestoken en genoot haar eerste voedsel aan de moederborst. Van 't roosteren voor de vuurmand was geheel niets ingekomen, aangezien de ouders er zulk een meubel niet op na hielden; de lucht was grootendeels haar kinderkamer geweest, terwijl de corsetten haar vreemd bleven, tot dat ze eens, op marktdag in de stad zijnde, ergens 'n natuurlijke juffer van was veur de gloazen had zien ronddrêjen, die 'n ding om de lêjen had, dat ze met 'n koord van achteren toetrok, zoodat zij zich toen verklaren kon, woarum de juffers in stad zukke dunne lieven hadden, maar tevens tot het besluit kwam, dat zij - moar liever tevrêjen zou zin met 't lief woar God 'r meê geschoapen had. Romans, daar had Doortje zelfs niet van hooren spreken; in een woord: hare gelaatskleur mogt door de zon ook al gebruind, hare zwarte haren mogten eenigzins gerost en hare handen door den huis-

[p. 40]

en veldarbeid wat ruw zijn, Doortje was een frissche boerenmeid, prettig van voorkomen, opgeruimd van humeur, gezond van harte - dat ondervonden hare tafelenooten - en ook gezond van ziel, schoon zij - dit moet gezegd worden - wel eens wat al te druk met de jongens kon stoeijen, maar - stoeijen is toch beter dan lonken en smachten, en lonken en smachten, daarvan, neen, daar had Doortje geen het minste verstand van. De beschouwing van Doortje heeft ons wat lang opgehouden en dewijl de morgen voor het gezin weldra zal aanbreken, zoo zullen wij de overige huisgenooten, terwijl zij nog rusten, maar vlugtig beschouwen.

De oude Arie had den gezegenden leeftijd van twee en tachtig jaren bereikt. Oud was hij, maar braaf tevens. Zijne krachten waren natuurlijk zeer afgenomen, doch, naar zijne jaren gerekend, was hij nog uiterst nuttig en hielp, wat hij helpen kon, in den drukken tabaksbouw. Frerik was zijn lieveling en Frerik was die liefde wel waardig, want, niet alleen was hij een knappe jongen en handig in het werk, maar evenzeer voor den ouden man een trouw verzorger, en dikwijls betuigde hij: dat zien liefde, bij

't lêven van voader en moeder in driejen gedeild, nou allinnig veur grootvader was. Dat Frerik steeds sprak zoo als hij 't meende, erkennen wij gaarne, doch, dat hij somwijlen iets meende, dat niet zoo was, zullen wij later zien.

Bart eindelijk, de nu zestienjarige Bart, was 'n klein dik ventje; werken kon hij zoo goed als de beste, maar kunnen is geen willen en aan 't willen, zie, daaraan haperde het. Voor grootvader had Bart nog eenig ontzag, en wanneer deze den jongen eens in gemoede had aangesproken, dan zag men hem meestal eenige dagen lang, ijveriger dan te voren, doch spoedig had het geneesmiddel uitgewerkt en dan was Bart weer slof en lui als vroeger, liep heele dagen weg, en vermaakte zich - met dingen die niet deugden.

Van Frerik kon Bart niet het minste verdragen, en schoon hij hem als broeder geen kwaad hart toedroeg en misschien zelfs au fond van hem hield; zoo was het steeds,

[p. 41]

wanneer deze hem vriendelijk tot zijn pligt riep: 'Nou nou, heb moar zoo'n proats niet umda'j 'n poar joar ouwer bint; 'k zie wies genogt um veur m'n eiges te zurgen, en 'k hoef in 't wark veur ou niet op zied; heur ie!' Frerik koos dan steeds de verstandigste partij en zweeg, door welk zwijgen de jongere broeder dan veeltijds nog beter tot orde terug trad, dan harde woorden er hem toe zouden gebragt hebben.

Oan Door had Bart 'n hêkel. 'Die kan 'k niet luchten of zien,' zeide hij dikwijls, en altijd hadden die twee gehaspel. Nu eens hadden de namen: 'menneke' en 'jungske' van Doortje, den ligtgeraakten boerenjongen gehinderd; dan weder was hij, bij de titels: 'dikkertje' of 'apekop,' vuurrood van kwaadaardigheid geworden en luchtte hij zich, door het meisje een vloed van scheldwoorden toe te zenden, die de jonge deerne lagchend ontving, en ondeugend zocht te stuiten met aardigheden, die het ventje woedend maakten. 'Sar me niet! sar me niet!' riep hij eenmaal, 'of 'k zal je...' en toen Doortje daarop: 'Wat zou'j dan, menneke?' geantwoord had, was de jongen knersetandend op haar afgekomen en had haar eenige gevoelige slagen toegebragt, die het anders goedaardige meisje voor altijd van de leelijke sarziekte genazen.

't Is 'n mooi gezicht, dat opgaan der zon. Vooral in het voorjaar, wanneer alles zoo lief begint te ontluiken en de natuur als herboren schijnt. Eerst de morgenschemering; 't is soms wel een weinig kil, en vooral moet men niet in 't gras loopen; maar dan, zie, dan wordt het graauwe hemelgewelf, dáár waar het in 't oosten onze aarde schijnt te raken, met een zachten purpergloed gekleurd. De aarde schijnt nog te slapen, doch, ginds aan den horizon is het ontwaken reeds zichtbaar. Zie hoe die kleine nachtwolkjes beginnen te blozen bij de aannadering van de koningin der hemellichten. Zie, langzaam zweven ze voort en, terwijl weder andere dampjes en wolkjes nederkomen om de vriendin der schepping welkom te heeten, nemen ze lang-

[p. 42]

zaam het zilverkleurige met goud gezoomde morgengewaad aan, tot dat eindelijk eene kleine flikkering uwe oogen treft en de gezegde koningin met een majesteit de eerste blikken over dit halfroond van haar gebied laat gaan, dat ge, terwijl ze u in de oogen ziet, naar uw hoed of muts grijpt en den moed verliest om maar onverschrokken die prachtige dame te blijven begluren.

't Is 'n mooi gezigt dat opgaan der zon. 't Is een goed en rein gevoel, dat het bij u opwekt. Zie die tinteling der eerste stralen over het bedauwde veld. Zie die duizend en duizenden van diamanten,

die u van alle zijden tegen flikkeren. Hoor die zangen van 't gevogelte in het naburige boschje. Hoor het geloei der vrolijke runderen. Hoor en zie en zie en hoor, en als gij dan niet uitroept: 'God, wat zijt Gij oneindig goed en groot!' - dan zijt gij geen mensch.

't Is 'n mooi gezicht dat opgaan der zon! maar 't is jammer, bitter jammer, dat zoo weinigen dat schouwspel genieten!

't Was in den morgen na den dag dat wij het gesprek tusschen grootvader en kleinzoon beluisterden, dat Frerik Wessels zich van zijne woning te H. naar het, twee uren vandaar gelegene dorp E. op weg begaf, ten einde voor de militie te loten.

Het hart was hem vol. - 'As 't is mis was!' - doch, toen de zon daar zoo helder verrees en zij den jongeling - schoon aan dit natuurtooneel gewoon - tot den Schepper voerde, toen zeide hij in zich zelve: 'Zoo as God wil zal 't goed wêzen.'

Op zijne wandeling ontmoette Frerik niets bijzonders, doch toen hij nabij E. was gekomen reed hem de baron van Sommer met zijn zoon Alfred - die ook lotten most - in het sierlijke rijtuig voorbij.

't Zou u vervelen indien wij de loting voor de militie te E. hier uitvoerig beschreven; hoe de heeren - zooals Frerik zag - oan 'n gruune toafel zoaten, met 'n vischglas veur zich, doar opgerolde pampierkes in woaren, met ringskes d'r um; hoe 'r 'n ding stond dat ie niet wist wat 't was, moar - woar de jongens die gelot hadden op

[p. 43]

mosten, met de schoen' uut, en dan 'n ding op 't heufd kregen, dat ligt wel 'n stempel kon zin zoo as de perds van de dragonders te A. op de bil hadden, moar dat - hij begreep het later - bloot veur de moat was. Hoe de jongens - volgens de namen van A tot Z - één veur één bij de heeren kwiemen, woar de b'ron van Sommer met zien zeun ook zat, doar de andere stoan kosten, hoe Jan Schoap met 'n hoog en Derk Stomp met 'n leeg briefke weêrum kwiem; hoe Jan lachte en Derk bijkans greinde; hoe de jonker, toen 't oan de S. was, ook d'r oan most en 'n hoog briefke pakte, woaraf de b'ron grinnekte, moar de boerenjongens zeijen dat 't valsch was; hoe Frerik, toen 't oan de W was, ook zien noam heurde en 'n kleur kreeg toen ie veúr kwiem; hoe ie 'n briefke uut 't glas nam, 't oan 'n heer gaf die 't open miek, en 't nommer vier lêzende er bijvoegde: 'Wessels, da's mis man!' hoe Frerik toen verder in 'n soes kwiem - en toen ie de kamer uut was net begon te doen as Derk Stomp had gedoan en begost te greinen, en hoe ie eindelijk 's oavends thuis kwiem, moar niks kon zeggen, dat ook niet neudig was, umdat grootvoader oan 't rooije gezicht best zag - dat 't wêzenlijk mis was.

Mis was 't; Frerik moest dienen, en ofschoon grootvader 't ook arg vond, en Frerik niet wist hoe 't goan most, en Bart blied was dat ie vrij af zou kriegen, en Door 't ieselik speet: zoo troostte men zich aldra bij de bevinding, dat Frerik wel spoedig ingedeild, moar dan ook veur 'n joar vrij, en verder ook moar drie moanden, tot dat ie 't schieten kos, zou motten opkommen.

Het jaar waarin Frerik vrij van dienst bleef, liep snel voorbij. De tabaksbouw werd goed ten einde gebracht, het geld met dankbaarheid ontvangen, doch tevens brak ook spoedig het tijdstip aan waarin Frerik het erf zou verlaten, om in 't soldatenpak gestoken, het vaderland te dienen.

't Was 'n nare dag dat Frerik nog te huis was. Groot-

[p. 44]

vader Wessels keek zoo triesterig en sprak bitter weinig. Bart was in de tabak um slekken te stêken en 't onnut te hakken. - 'Oangriepen zou ie zich,' dat had hij gezegd, en, nu het op scheiden aankwam - nou had ie 'r toch spiet af, dat Frerik de deur uitgoeng.

Frerik liep - net as 'n kiep, die nie weet woar ie 't ei zal leggen - nu eens in huis, dan weder op den akker, en dan was hij weêr bij grootvader en gaf den ouden man - die 't biester te kwoad had - de piep, en de tabak, en 'n lêpel gloed van 't vuur um oan te stêken, en dan schudde hij weêr het oude strookussen van grootvaders leunstoel op, en dan gaf hij grootvader de groote snuifdoos die op tafel stond eens aan, tot dat eindelijk den goeden oude het gemoed te vol schoot en - zien onderlip zoo begost te trillen, en de hand woar ie de piep meê vast had, zoo begost te bêven, op welk gezigt Frerik belangstellend zeide: 'Moar grootvader, wat schêlt oe toch....?'

't Is gek...!!! 't is onneuzel...!!! da wee'k best,' hakkelde de oude Arie, 'moar - moar 'k zie zoo vol... zoo stik vol in 't gemoed... Frerik, ge bint... zoo'n goeije jong - en da'j.... en da'j.... en da'j.... nou vort.... 't is onneuzel, moar 'k kan 't greinen niet loaten..... nou vort zult..... zie, doar bin'k kapot af... doar.....'

'Das nie best, grootvader,' viel Frerik den oude in de reden. 'Ge mot doar nou zoo'n zwoar heufd niet in hebben; 'k zie eiges vol da'k van oe af zal, moar denk toch, dat 't moar veur drie moanden zal wêzen; as 't in 't lest van 't brêken is¹), dan zie'k 'r weêr, as 't God blijft!'

'Joa 't is zoo, 't is zoo mien jong..... mien beste Frerik,' hernam Arie weder, terwijl hij zich geweld moest doen om het beven zijner onderlip te bedwingen. 'Drie moanden zin gaauw um, moar, drie moanden veur 'n oud mins!... 'k zie al in 't vier en tachtigste joar, Frerik,

1)Tabaksbreken.

[p. 45]

en dan is ielke moand d'r ééne.... d'r kan zooveul gebeuren in zoo'n tied, Frerik, en as.... groot.... vader.... oe... is.... veur.... 't letste gezien had.... as ie is....'

'Nee! nee! doar zal God veur zurgem!' riep Frerik, terwijl hij den beminden grijsaard den arm om den gebuinden hals sloeg. 'Nee! nee! doar za'k God ielken oavend um bidden, da'k oe gezond mag weêzien. - Ge mot nou niet zoo triesterig meer zin, grootvader,' vervolgde hij na eenig zwijgen, 'went zie, dan zou mien 't gemoed ook vol schieten en... dat zou... dat zou toch onneuzel zin, dat zou.....' en de goede jongen zweeg en de oude man zweeg ook, en ze zagen elkander in de oogen en ze bleven zoo nog geruimen tijd, tot dat Doortje eindelijk - want het was inmiddels avond geworden - in de keuken kwam um veur d'oavendpap te dekken.

Doortje's verschijning bragt aan het tooneel bij den haard eenige verandering. Frerik trok den arm dien hij om zijn grootvader hield geslagen, terug, drukte den beminden man de steeds bevende hand, en, daarna meer bepaald het meisje aanziende, bespeurde hij dat hare oogen zoo rood zagen.

Frerik kreeg eensklaps, zonder te weten - waarom - zoo'n roare tint'ling deur 't lief en, toen hij haar nog eenmaal had aangezien, kreeg hij - nog èns die tint'ling deur 't lief en 'n kleur as vuur - en liep, ook zonder te weten waarom, de deur uit.

Of Door iets op de deel waarheen Frederik zich begeven had, verrigten moest, weten wij niet; maar zéker is het, dat zij er kwam toen Frerik daar op en neder liep, en, ook zoo roar wier toen Frerik riep: 'Door, heur is!'

'Wat is 't, Frerik?' zeide het meisje terwijl ze hem naderde.

'Door,' begon de jongen, 'ge weet da'k morgen vort mot. 't Is wel zoo'n ding niet, veur drie moanden, moar 't is toch met grootvader en met Bart - weetje Door - da'k nog al mistroostig bin. Grootvader is zoo doanig vrak1) en as Bart 's den ouwen gang liep! - 'k Heb oe

1)Zwak.

[p. 46]

altied best gemeugd, Door; we hebben dukkels schik ge gehad, Door; op z'n tied gewerkt en gestoeid.' - Frerik wier verrechtig hoe langer hoe roarder: "k Weet ook,' vervolgde hij, 'da'j veur grootvader zoo goed zint, as 't kan. Nou wou 'k oe moar zeggen, Door, da'j toch as 'k weg bin, zóó altied mot blieden. Hou moar vrêje met Bart, en zurg as 'n dochter veur d'ouwe man. As 't in den tabak te straf geet, dan mo'j Joapik, oe bruur, nog moar 's 'n dag oan 't brêken zetten, went grootvader kan 't nie meer rooijen, heur ie?' en Frerik haalde een kleinen buidel te voorschijn: 'Zie,' vervolgde hij; "k het hier vief guldens en zes stuuvers in die'k al veur lang van fooijen en karseplukken gespoard heb; as 't nou te straf geet, dan mo'j den jong hieraf betoalen en grootvader zeggen dat hie moar thuus blieden en 't êvel wel goan zal. Hei 't verstoan, Door? nou a'j 't goed meint, gêf mien oe hand..'

Door, die den buidel had aangenomen en den jongen de hand toestak, zag hem tevens aan met een paar oogen, alsof ze zeggen wilde: 'Moar is 't dan alêvel meines, da'j heergoat?'

Frerik had nooit gestudeerd in de taal der oogen en zou daar niets van begrepen hebben, ware het niet, dat hij, toen de hand van het meisje in de zijne rustte, gedacht had: En mo'k dan ook van ou vort, za'k oe drie moanden lang nie weêr zien - en 't werken soamen, en 't sprêken soamen, en 't êten en 't stoeijen soamen, en dat alles, alles, alles, ging hem door het brein, en eindelijk zeide hij, doch half luide: 'Door, 't zal me toch ook vrêmd wêzen, as 'k van ou af bin.'

'Nou Frerik, dat gleuf'k;' zeide het meisje, "t zal mien ook zoo allinnig wêzen.'

"k Mag oe zoo best,' hernam Frerik.

'Ik oe ook,' zeide Door.

'Dat vuul 'k nou al heel stark,' sprak Frerik.

"k Weet niet, of gij....' zeide Doortje - maar stopte.

"k Meinde d'ak um grootvader allinnig roar was,' hernam Frerik, 'moar 'k vuul toch....'

[p. 47]

'Wat...?' zeide Doortje.

'Da wee'k niet,' antwoordde Frerik, 'moar 'k zou hoast.... 'k begriep niet..... moar 'k vuul toch...' en Frerik trok Doortje digter tot zich: 'da'k ou Door, meer as meer liejen mag.'

'Kom, Frerik!' zei Door, en er kwamen waterlanders.

Waterlanders zijn tranen, en tranen zijn rare dingen. Uit vele oorzaken ontstaan ze, en veel, zeer veel kunnen zij bewerken; terwijl ze den man veelal tot sieraad zijn, blijven zij der vrouw tot krachtige wapens in hare zwakheid. De tranen verschijnen: als de ziel bedroefd is, als het ligchaam pijn heeft, als de woorden ophouden effect te doen en, zoo als bij Doortje, wanneer 't hartje: 'ik mag oe ook meer as meer,' zucht, en het mondje 't niet zeggen durft.

Frerik hield Doortje vast aan zijn hart gedrukt, en toen hij nu eenige waterlanders van Doortje op zijn hand gevoeld, en zonder verlof haar op de mollige wang had gezoend, toen zeide hij op de boerenmanier:

‘Door - zal 't zoo wêzen?’ En Door treuzelde wat, maar Frerik verstond toch:

‘As - 't - oe - meines - is,’ waarop hij haar nog ééns zoo vast aan 't hart drukte, haar verscheiden brandende kussen gaf..... tot dat Door zich eindelijk aan de liefkozingen onttrok: ‘went, de pap most 's oangebrand zin.’

't Was avond. Het gezin zette zich aan tafel om te eten. Grootvader at weinig, Frerik heel min, en Door geen spier¹⁾ terwijl Bart voor de derde maal zijn bord vulde: ‘went warken en honger liejen dat kos niet!’

Den volgenden morgen vertrok Frerik.

Was het den jongen soldaat vreemd in zijn nieuwe omgeving, vreemd evenzeer was het zijne huisgenooten te H. toen hij weg was.

1)Niets.

[p. 48]

Grootvader vooral zuchtte dikwijls. Doortje zocht zooveel zij konde, den ouden man het gemis van zijn lieveling te vergoeden en, ofschoon ze niets sentimenteel was, dacht ze toch dikwijls aan Frerik - oan Frerik die 'r gevraagd had. En Bart - Bart at en dronk, en was nog al gewillig, en werkte, althans de drie eerste weken, dat het een lust was.

Helaas! er kwam verandering.

Aan de andere zijde van het dorp, links van Wessels' woning, lag het landgoed van den baron van Sommer. De baron, dien wij reeds met zijn zoon Alfred bij de loting voor den militieraad hebben ontmoet, was een der voornaamste grondeigenaars uit den omtrek. Ook Wessels was zijn pachter, en sedert vele jaren was de oude man gewoon - ook toen zijn zoon de plaats bestierde, - om de pachtgelden bij den altijd minzamen heer te brengen. Schoon Wessels, in aanmerking der jaren, nog goed zijn vermogens bezat, zoo begon het geheugen hem somwijlen toch parten te spelen, en ook nu waren er reeds meer dan drie weken na de eerste van Meimaand vervlogen, voor dat de oude er aan gedacht had, om de gezegde pachtgelden aan zijn heer te bezorgen. Of het schaamte was van niet op den gewonen tijd met het geld voor den heer te verschijnen, of dat hij na Freriks vertrek wat lusteloos was geworden, of wel, dat hij zich zelven voor dat bezoek wat strompelig vond, althans hij zag er tegen op, om, als naar gewoonte, in persoon de pacht te betalen, en riep dus op zekeren middag: ‘Bart kom 's hier!’

‘Zoo stond!’¹⁾ riep Bart, die op de deel was, doch zich lang liet wachten, waarop de oude man nogmaals riep:

‘Kom ie?’

‘Nou joa!’ riep Bart weder, ‘dat gesjenk altied!’ maar eindelijk kwam hij.

‘Heur is, Bart,’ ving de grootvader aan, ‘k het stik vergêten de pacht noar 't huus te brengen; 't is al lang over de tied, en, doar 'k eiges niet best kapoabel bin, zoo wou'k moar dat ie 't deê.’

1)Zoo op stond, op het oogenblik, (van terstond).

[p. 49]

'Ikke?' zeide Bart, 'doar he'k geen sjeniejigheid¹⁾ in. Woarum doe'j 't eiges niet?'

'Ik zeg oe ummers, da'k niet best kapoabel bin,' hernam de grootvader. 'Heur is Bart,' vervolgde hij, terwijl hij naar de glazen kast ging en er het afgepaste pachtgeld uitnam: 'heur is, a'j nou grootvader toonen wilt da'j 'n goeije jong bint, en wilt zien da'k van oe hou as van Frerik, dan mo'j doen wa'k zeg. Zie is: hier zin drie briefkes van vijf en twintig; twee van tien gulden, en nog vijf enkele guldes. Zie, 'k zal 't bij mekoar in 't zekske doen, en loop dan as 'n jong noar de b'ron, dan krie'j nog 'n footje.'

Of Bart om grootvaders liefde te winnen, of wel ter wille van het footje besloot het verzoek in te willigen, wij zullen het thans niet onderzoeken, maar de woorden: 'Nou dan, gêf op moar,' bewezen voor 't minst dat hij niet langer weêrspanning wou zijn.

'Goed mien jong,' zeide Arie tevreden; 'moar, erst mo'j oe zundagse wammes en boks en ook de schoen' oantrekken, went, zóó ku'j d'r niet heer.'

Weinige minuten later was Bart gereed, en toen hij Doortje's vraag: 'Goa'j d'r op uut?' met een: 'Wat schêlt ou dat!' beantwoord had, kwam hij bij grootvader terug, nam het zekske, en liep 't bongerdpad noar 't kasteel toe.

Voorzichtigheidshalve had grootvader aan Bart geraden, om het zakje maar in de hand te houden, en de dikke jongen gaf dien raad gehoor.

Bart liep het boomgaardpad. Bij iedere beweging klonk het metaal in 't zakje.

'k Het nooit zooveul bij mekoar in handen gehad,' dacht Bart: 'zouwen 't neije guldens zin, met de, neije keuning d'r op....? Da mo'k is zien.' Hij keek om. 'As grootvader mien is naozag. Wacht, as 'k 't vonder²⁾ over bin, in de klapwei; in den hollen wilg.'

'Zóó, hier zie'k geen mins, en zitten kan 'k 'r krek in;

1)Geen lust, geen zin (van génie, geneigdheid).

2)Vlonder, plank of boom, die over een sloot ligt.

[p. 50]

nou 't zekske los.... één, twee, drie, vier, vijf; hê! wa'n zwoarte; da's 'n ouwe, d'as 'n neije; hê! wat blinkt ie.... En dat die briefkes nou zoo veul weerd zin! dat dunne ding.... vijf en twintig! wa'n letters en ciefers stoan d'r op; zou dat pampier zooveul kosten? 't is krek of 't moar kladpampier is, ge kunt 'r de lucht kloar deur heer zien.... Harrejennig! dat zoo'n ding nou vijf en twintig van die guldes is, en dan vijf en twintig èn vijf en twintig is vieftig, en nog èns vijf en twintig - loak' zien - is vijf en zeuventig; en dan die twee blaauwe, met die vrouwluu en noakende kerljes 'r op, die zin van tien; da's vijf en zeuventig, en tweemaal tien is twintig: vijf en negetig en vijf enkele guldes is.... krek honderd!... Honderd! - Alles veur die b'ron, en ie bulkt van 't geld; 't was beter as ie 't mien kwam brengen, as ik hum. Um dat te verdienen he'k zwoar motten warken, en hie.... hie het 'r geen hand veur uutgestoken....Honderd!.... Honderd guldes!... 'k Het 'r moar ens twee bij mekoar gehad, en nou.... 'k het ze toch moar in handen.... dat zal d'r weinig gebeurd zin. 't Is 'n oprêter die b'ron. Wie het 't verdiend....? Dat bin ikke. En wie speelt 'r mooi weêr van....? Zien zeun. Al heit ie ook jonker, al het ie ook knevels en sleet ie 'n swiet¹⁾, da's allemoal heel niks. Nee! 'k verdreei 't, um doarveur te warken.... Honderd!! Bart!.... as 't ou is heurde!....Moar 't heurt mien. 'k Zou wel gek wêzen as 'k

honderd guldens....As ze 't gewoar worden!... GROOTVOADER!!!!.... Frerik!... de b'ron!.... 'k Goai moar wiet weg.... Erst noar d'Esche karmis.... met Kee Mils veur de fiedel!.... verders den hort op.... knappe dern!.... Moar GROOTVOADER!!!.... Die za êvel 't zijne wel kriegen.... Met Kee, wiet weg, noar d'Oost toe.... Moar GROOTVOADER!!.... Frerik kumt weêrum.... In d' Oost een hofsteei koopen en riek zin.... Honderd guldens!... op zak! op zak!! in mien zak!!!.... moar

1)Swiet slaan; windmaken; eigenlijk, groot gevolg van bedienden houden. (van (suite).

[p. 51]

grootvoader!.... Wat heur 'k?.... 't Is niks... Goddank!.... God!.... Vort! bi'j gek jong? vort! vort!

Deze gedachtenloop had in minder seconden plaats, dan wij minuten nodig hadden om hem neder te schrijven.

'Vort! vort!' was het laatste, en, vort was de jongen, en vort was het geld.

De middag verliep, de avond viel, en nog kwam Bart niet te huis. Was de oude Arie aanvankelijk over het lange uitblijven van zijn kleinzoon ontevreden geweest, die ontevredenheid werd hoe langer zoo meer door een angstige bezorgdheid vervangen, en, na reeds verscheidene malen buiten 's huis gekeken en met Doortje over het uitblijven van Bart te hebben gesproken, zeide hij eindelijk:

'Mien verstand steet 'r stomp op. 'k Begriep 'r niks af. Zou ie nog op 't kastêl of de fooi verteren zin! 't Is al zeuven uur. Die jong! Die jong! wiest ik 't moar.'

'Loa'k dan doen wa'k zei,' sprak Doortje: 'k Zal noar 't huus van de b'ron gaan; is ie doar blieden hangen, dan is 't niks; en is ie in 't veerhuus, dan za'k 'm van doar metbrengen; 'k roai da'k niet langer zuum.'

'Nou dan,' zeide Arie, die niet gaarne alleen, maar toch liever uit de onzekerheid was.

Doortje verwisselde de klompen voor een paar schoenen, zette 'n schoone muts op, en, na een: 'G'n oavend,' tot den ouden Arie, liep zij het boomgaardpad, over het vonder, door de klapweide, langs den hollen wilg, en zoo verder tot aan het fraaije landhuis van den baron van Sommer.

De schel ging over. Haar hart klopte: Zoo bij de b'ron!

'Is Bart hier nog?' vraagde het meisje aan den bediende, die haar de deur opende.

'Bart - wie is dat?'

'Wel, de kleinzoon van d'ouwe Wessels,' hernam Doortje. 'Het ie geen pacht gebrogt?'

'Daar weet ik niets van,' antwoordde de knecht schouderophalend. 'Maar, ik zal 't eens vragen. Kom binnen.'

[p. 52]

Doortje kwam binnen, dat wil zeggen in den gang; de bediende verdween.

Na eenig wachten kwam hij terug en boodschapte het meisje, dat de baron reeds sedert een geruimen tijd op reis was, maar dat de jonker zoo terstond zou komen, om haar te woord te staan.

Alweder moest Doortje eenigen tijd wachten, en, ofschoon de boerenmeid bij haars gelijken niet bleu was, zoo zat ze toch in de kniep, nu ze met 'n jonker, die van oadel was, heel allinnig zou wêzen;

doch de begeerte om iets van Bart te vernemen overwon de bleuheid, en, toen ze nu beweging in de verte hoorde, trok ze nog êfkes oan de onderste plooi van de klapmuts - en zag eindelijk den veurnoamen, oadeliken jonker op heur toekommen.

‘A zoo liefkind! wat is er, wat wilt gij?’ zeide de jonker, terwijl hij vriendelijk knikte.

Doortje, die nooit tot zoo'n edel wezen gesproken had, vond het veel te gek, om hem zoo moar glad af jonker te nuumen en antwoordde aarzelend:

‘Och! mienheer de jonker, of Bart ook hier is!’

De jonker glimlachte, en zeide: ‘Lief kind, ik weet niet van wien ge spreekt?’

‘Van Bart, die bij zien grootvader thuus is,’ hernam Doortje. ‘Kan mienheer de jonker me zeggen woar ie is?’

‘Ik begrijp je niet,’ hernam de jonker terwijl hij Doortje met welgevallen beschouwde, ‘wie is die grootvader?’

‘Wel, Wessels!’ sprak Doortje. ‘Is Bart niet hier gewêst um 't pachtgeld te brengen?’

‘Ik weet er niets van, meidlief,’ klonk het antwoord, ‘Papa is het dorp uit, en, zoo er iemand met geld geweest was, dan zou ik het ontvangen hebben, maar - ik weet er niets van.’

‘En 't is wèl woar!’ riep Doortje die na de noodlottige tijding alle bleuheid verloor: ‘Hie 's hier gewêst, met geld in 't zekske.’

‘Maak je niet driftig, meidlief,’ sprak de jonker. ‘Kom binnen, -- hier, - ga zitten, - toe maar. - Zie zóó en vertel mij nu eens, wat er van de zaak is.’

[p. 53]

Doortje die nu door de vriendelijkheid des jonkers meer op haar gemak kwam, verhaalde met een woordenvloed, hoe Frerik weg was, hoe de ouwe Wessels altied eiges de pacht betoalde, moar strompelig was en Bart 'r meê gestuurd had, en dat ze nou niet wisten, woar ie zat.’

Alfred van Sommer was een knappe, flink uitgegroeide, bijna negentienjarige knaap. In het dorp geboren, en grootendeels opgevoed aan een kostschool, die hij nu ruim een jaar geleden verlaten had, was Alfred nog geenszins geblaseerd te noemen, en zocht hij de vreugde, onverschillig waar hij die vinden kon. De beschouwing van de poezele dorpschoone bragt den jongeling in een geheel nieuwe en vreemde gemoedsstemming. De freules in de stad, zoo vol étiquettes, zoo teeder beschaafd en zoo magtig geretireerd! Deze knappe boerin, zoo helder, zoo ongekunsteld, waar hij zoo niets tegen opzag, waar hij een zeker overwigt op gevoelde; deze.... Doch de vernieuwde uitroep van de persoon in kwestie: ‘As 'k moar wiest woar ie zat!’ brak de bespiegeling des jongmans af, en zijne illusiën met de belangen der dorpschoone vereenigende zeide hij:

‘t Is een raar geval, meidlief, maar dewijl uw Bart zich niet ten onzent heeft vertoond, zoo moet hij ergens anders uithangen. Misschien zit hij zich in het veerhuis vrolijk te maken. Komaan, de bengel moet worden opgezocht, en daar de avond begint te vallen en de jongen voor mij meer ontzag zal hebben, zoo wil je daarheen vergezellen.- Als ge 't goed vindt?’ besloot hij, ziende dat het meisje een vreemd gezigt zette.

‘Nee, dank oe,’ zeide Doortje, die 'n kleur kreeg, ze zouwe al oardig in 't derp kieken, as ze mien met ou zoage loopen. Ik weet den weg best, ik dank oe.’

‘Dat is niet vriendelijk,’ hernam Alfred: ‘ik wilde je van dienst wezen; ik zal....’ maar zich bedenkende, besloot hij: ‘Enfin, wanneer gij 't niet wilt - 't zij zoo.’

‘Nou 'k goai moar,’ zei Doortje opstaande: ‘G'n oavend, mienheer de jonker.’

‘Gij gaat dan alleen?’ sprak Alfred weder. Doortje

[p. 54]

knikte. ‘Tot weêrzien dan, knappe meid;’ en Doortje, die de kamer al uit was, zeide nog eens: ‘G'n oavend,’ en verdween door de nog openstaande huisdeur.

De hangklok in de keukenkamer had al tien geslagen toen Doortje eindelijk, vermoeid van het driftige loopen, te huis kwam.

‘Waar is ie? waar zit de jong?’ waren de vragen, waarmee de bezorgde grijsaard het meisje ontving.

‘Dat vraag ik ou en iedereen,’ sprak Doortje buiten adem: ‘k Zie overal gewêst - oan 't veer, bij Teunis, bij Janssen, tot oan de meulen toe, moar, geen mins weet 'm, geen mins zelfs het 'm gezien.’

‘Geen mins....geen mins....’ stotterde de oude man, en hij sloeg de oogen naar boven en hij zuchtte: ‘God bewoar'm!’

Voorzeker zullen wij den lezer niet behoeven te zeggen, dat de grijsaard den nacht schier slapeloos doorbragt. Mogt hij ook somwijlen eens insluimeren, dan deden hem sombere droombeelden eensklaps wakker schrikken, en eerst met het aanbreekende daglicht herkreeg hij een schijnbare kalmte.

De goede Wessels bezat noch de krachten, noch de middelen, om in persoon of door vreemden den jongen op te sporen. De zaak der politie in handen te geven, dat mogt - neen, dat kon hij niet, en toch bragten zijne bekenden, die hier en elders hadden rondgehoord, de droevige zaak tot geen klaarheid.

In de treurigste onzekerheid waren er alzo reeds acht dagen verlopen. Bart was weg en bleef weg, en het geld, het zuinig bij elkander gehouden pachtgeld, was door den baron niet ontvangen.

De arbeid in den tabak werd nu, door handengebrek, ook slechts gebrekkig voortgezet. Wel sloofde de goede Arie zich af en deed wat hij kon, maar, de rug was zoo stief en de been' woaren zoo stram. Wel werkte Doortje van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, en nam zij, als Wessels niet meer kon, haar broeder Joapik tot noodhulp,

[p. 55]

maar, de tabaksbouw vereischt een gestadige zorg en een kundige behandeling. Helaas! Frerik was er niet. Helaas! Bart kwam maar niet terug, en - de oude Wessels werd ziek.

De oude Wessels werd ziek. 't Was of alles nu ook bijeen kwam, en toch dreven er in de verte nog andere, donkere wolken, zoo in figuurlijken, als in den wezenlijken zin.

Het was een warme Julijdag. Wessels, die reeds sedert een groote veertien dagen bedlegerig was geweest, - want de krachten namen zoo af en de beverigheid werd zoo erg, - zat zich buiten in de zon te warmen. 't Was voor de derde maal, dat hij in de veertien dagen buiten zat, maar 't was voor de eerste maal dat de peinzende grijsaard een stem in het achterhuis hoorde, een stem.... die hem geheel onbekend was. Doortje - dat wist hij - was op de dêl aon 't warken; moar Joapik was noar

huus of anders op 't land; en die stem - nee - dat was de stem van 'n vremde. Hij luusterde... tij luusterde... moar wat er gesproken wier, verstoan kon hij het niet.... eindelijk.... 't was, of er gestoeid wier.... stil!.... doar velt1) wat.... heur!.... 'Loat los, of 'k schraauw!' klinkt Doortje's stem.... Gefluuster. Nog èns de stem van Doortje wat zachter: 'Wat denk ie wel?'... Weêr gefluuster.... 'n roar geluud.... 'n vremde stem: 'Heks!' 't toesloan van 'n deur.... Stilte.

Wat mogt dat gewêst zin? Wessels hoorde niets meer; roepen wilde hij niet, en, toen Doortje eenigen tijd later met een vuurrood gezigt tot hem kwam, maar op haar gewonen, bezorgden toon zeide: 'Hoe is 't, boas, wij d'r ook weêr in?' toen had de zwakke grijsaard geen moed om haar betreffende het gehoorde te ondervragen, en, daar Doortje er niet van sprak, zweeg de oude ook, en voor den lezer die 't niet begrepen heeft, blijft het dus een duistere zaak.

Wederom verliepen er eenige dagen. Alles bleef bij het oude. Was het de rust die de goede Arie nu genoot, daar

1)Valt.

[p. 56]

hij in den laatsten tijd niet het geringste had medegewerkt; was het dat zijn dikwerf ontrouw geheugen hem het verdriet over het slechte gedrag van zijn jongsten kleinzoon benam; of wel, dat de grijsaard, dewijl er reeds drie maanden na Freriks vertrek waren verlopen, den beminden jongen als met iederen dag te huis verwachtte, - zéker is het dat hij een weinig scheen te herleven, en het langer dan vroeger, en ook meer geregeld buiten zitten bewees, dat de levensgeesten weder eenigermate werden opgewekt.

De maand Augustus was aangebroken. De tabak, die, in aanmerking der gebrekkige verzorging, nog voor het grootste deel redelijk wel te veld stond, wachtte reeds op de tweede breking. Goddank! Frerik zou gaauw weêrum en Grootvoader zoo blied zin. Aan Bart dacht de oude ditmaal niet, en, dat de vorige pacht nog onbetaald was, dat scheen hij waarlijk ook vergeten te zijn. - Vergeten! Het zal hem herinnerd worden.

't Was twee ure na den middag. Wessels zat weder buiten. Doortje was aan den arbeid.

'Hoe gaat het, baas Wessels?' vraagde een livereibediende, die van achter het boonrijs te voorschijn trad.

'Zoo'n gangetje heer1),' was Wessels' bescheid, maar, dewijl hij de knecht niet herkende, vraagde hij tevens: 'Vrindschap, wie bi'j?'

'Piet van 't kasteel,' antwoordde de knecht. 'Ken je me niet meer, oudje?'

'Hoa! zoo,' hernam Wessels, terwijl hij om den man beter te kunnen opnemen, voor de sterke zon zijn linkerhand boven de oogen hield: 'Ik zou oe niet gekend hebben. Hoe geet 't?' en hij stak hem de andere toe.

'Dat marcheert nog al heen,' hernam de knecht, terwijl hij de witte handschoen uittrok, om de hem aangeboden hand te vatten; 't is lang geleden dat ik je gezien heb.'

'Joa, joa,' hernam Wessels, 'de been', jong, de been' zin niet best meer; 'k wor oud, jungske, oud!'

1)Heen.

[p. 57]

‘Nu, je ziet er anders nog flink uit,’ sprak de knecht weder, en, nadat het gesprek nog eenigen tijd alzoo was voortgezet, besloot Piet, met Wessels, namens den baron te verzoeken: om eens op het kasteel te komen.

Daar kwamen eensklaps droevige beelden den grijsaard voor den geest: Bart - de pacht - geen geld, - en het gelaat betrok zichtbaar.

Drukkend was de warmte. Wat de oude doen kon, maar terstond gaan kon hij onmogelijk, en de knecht vertrok met het, door Wessels bevend gegeven antwoord, dat ie, - as 't moar êfkens meuglik was - 't oavend kommen zou.

De dag verliep, de hitte bleef aanhouden, en nadat Wessels God om sterkte gebeden en met behulp van Doortje de beste spullen had aangetrokken, begaf hij zich, door Joapik, Doortje's broeder, ondersteund, op reis - op reis? - ja, 't was een vermoeijende reis voor den oude.

Voordat wij Arie Wessels bij den baron zullen binnenleiden, verzoeken wij den lezer, om met ons tot den morgen van dien dag terug te keeren en het zoogenaamde kantoor van den baron van Sommer binnen te treden, waar deze, in zijn voltaire liggende, de courant leest. Den vorigen avond laat, was hij van zijn reisje terug gekeerd, en, daar Alfred zijn vader nog slechts even had gezien, trad hij, om hem nader welkom te heeten, met een morgengroet het kantoor binnen.

‘Mijn hemel! wat is dat?’ riep de baron, nadat hij zijn zoon de hand gegeven en hem daarna had aangezien.

‘Wat, die krabjes, papa?’ zeide Alfred, terwijl hij zich over den wang streek. ‘O! daar heeft mij Mignon meê opgesierd. 'k Wilde eens zien hoeveel kleintjes er waren, en, toen ik een der jongen wilde opnemen, haalde Mignon mij haar scherp pootje door het gezicht. Ik heb....’

‘Zoo zoo!’ hernam de baron die nooit op lange redeneringen gesteld was en nu die zaak voor afgedaan beschouwde: ‘Hebben de pachters geld gebracht?’

‘O ja, papa, ik heb het geld in mijn secretaire. Laat

[p. 58]

zien: van Bolmans, Klaassen, en verder van allen daar ik kwitantie's voor had, behalve van Wessels.’

‘Van den ouden Wessels niet? Wat mag daaraan haperen?’ zeide de baron.

‘Ja,’ hernam Alfred, ‘sommigen zeggen, dat de oude den boel heeft laten verlopen - luiheid; luiheid of onwil.’

Als gij beneden komt zeg dan aan Piet, dat hij er heen gaat en den oude verzoekt om bij mij te komen. Maar Alfred....’

‘Papa?’

‘Ik had je gaarne iets meêgebracht,’ hernam de baron, ‘maar dat koopen op reis was mij te omslagtig, als je dus ergens bijzonder op gesteld zijt, zeg het dan maar en ik zal zien....’

‘Hé papa....’ sprak de zoon weder, ‘dat is overheerlijk! Ik weet wel... ik zou wel,... maar....’

‘Niet zoo langdradig,’ hernam de vader, ‘wat hebt ge?’

‘Ik heb al zoo lang een rijpaard gewenscht,’ zeide Alfred: ‘de bruine merrie van Briks is te koop.... als ik....’

‘Je hakt er nog al aardig in, jonkertje,’ sprak de baron: ‘en wat moet de prijs wezen?’

‘Vierhonderd was de vraag, maar driehonderd vijf en zeventig, daar zou 't....’

‘Wel voor te krijgen zijn, viel de baron in.

‘Ja papa,’ zeide Alfred.

‘Nu snaak,’ hernam de vader, ‘je bent, toen ik uit was, trouw op je post geweest. Wanneer ik de gelden die ge voor mij ontvangen hebt in orde bevind, dan kunt gij er vierhonderd gulden van opstrijken.’

‘Maar papa!’

‘Al genoeg, al genoeg. Ga nu, en zeg aan Piet, dat hij den ouden Wessels hier doe komen.’

‘Papa is waarlijk al te....’ Maar papa was al weder in het couranten-nieuws verdiept, zoodat Alfred handenwrijvend heenliep en aan Piet de boodschap overbragt, waarop deze zijn last ging volvoeren.

[p. 59]

‘Loawe êfkes rusten,’ zeide Arie Wessels, toen hij, door Joapik ondersteund, tot aan het groote ijzeren hek der buitenplaats van zijn pachtheer gekomen was, en hem het zweet op het aangezicht stond. ‘Zie zoo,’ hernam hij, na eenige oogenblikken rustens: ‘nou dan met Gods hulp moar weêr veuruut.’

De oude Wessels werd aangediend en - in het kantoor gelaten. De baron lag weder in zijn voltaire en ontving den zenuwachtigen oude even vriendelijk als vroeger.

‘Wat was er van.... de b'rons.... blieven?’ zeide Arie eindelijk - knikkend en hakkelend.

‘Wat mij belieft, oudje,’ zeide van Sommer, ‘dat zul jij 't best weten. Waar zit de pacht, vrind?’

Wessels wist niet wat hij zeggen zoude, en daar de vermoeide beenen hem al meer en meer begonnen te knikken, zoo zeide hij, alvorens de vraag te beantwoorden: ‘Za'k 'r moar goan zitten, b'ron, went, ik zie lang zoo mans niet as de letste keer da'k hier was.’

‘Ga jij maar zitten,’ zeide van Sommer, ‘en kom dan eens met de pacht voor den draad.’

‘Joa wat za'k oe zeggen, b'ron. 'k Zou al lang... Ie weet wel: 'k het altied met zurg voldoan, moar 'n mins kan wel is in 't achteruut kommen. 'k Het...’

‘Jij in 't achteruut!’ riep van Sommer: ‘wel man, hoe komt dat? De tabak is de laatste maal best geleverd. Die zaak is mij duister.’

De baron had wel gelijk, dat de zaak duister was, en het ongeluk kwam er bij, de oude het niet van zich verkrijgen kon om de aanklager van zijn kleinzoon te worden! ‘Och!’ zeide hij eindelijk, ‘k zie 't spoor heel biester. 'k Zou zoo gern....moar, as 't buuten de schuld is. Och.....’

‘Hoor eens, Wessels,’ hernam de baron; ‘je weet wel, dat ik je goed lijden mag; van lange praatjes hou ik niet en, daar ik begrijp dat er een warpunt in je rekening is, en omdat ge oud zijt, zoo zal ik ditmaal zóó komen,’ en de baron hield vijf uitgespreide vingers voor het aangezicht; ‘maar,’ vervolgde hij, terwijl hij met den vinger

[p. 60]

dreigde, 'pas op dat het volgende half jaar de pacht niet uitblijft, want, ze is laag genoeg. Kunt ge naderhand van deze schuld wat afdoen, dan zult ge niet in gebreke blijven, dat vertrouw ik. Dit echter ten slotte: zijt gij te oud om te werken, of deugt je volk niet, dan is het beter dat ge vertrekt. Ge kunt dan, ergens besteed, in rust je dagen eindigen, terwijl....'

'Moar de - de jongens dan....?' zeide Wessels, die puur geschrokken was.

'De jongens? de jongens?' hernam de baron. 'A ja, je kleinzoons! Welnu, die zijn immers sterk voor hun brood. Ik....'

'Moar die kunnen bij mien....' zeide Wessels.

'Nu ja, viel de baron hem in de rede, 'ik spreek slechts in geval dat het niet goed gaat. We willen hopen; maar - verpachten en geen geld krijgen, dat gaat toch ook niet. Als ze hun best doen blijft alles bij het oude. Ben je in de assurantie?

'In de astransie....' herhaalde Wessels. 'Joa, b'ron, 'k zal oe zeggen, ik zou wel....'

'Nu, nu,' viel de steeds haastige baron weder in, da's ook jou zaak. Zie zoo, 't is uit de wereld niet waar? Vaarwel oudje, ik heb nog wat te doen.'

'k Zie de b'ron..... meer as duuzendmaal verplicht; 'k zal wel...'

'Best, best,' zeide van Sommer. 'Pas maar op in 't vervolg. Dag Wessels.'

G'n oavend mienheer de b'ron,' en de oude man strumpelde in een half blijde, half treurige stemming den gang in, aan welks einde Joapik wachtte, om hem huiswaarts te geleiden.

Weder verliepen er drie dagen. De warmte bleef aanhouden. Wessels bleef krukkerig en strumpelig, en zat, wanneer hij niet te bed lag, uren lang in den leunstoel voor de huisdeur, en dacht.... oan allerlei, moar 't meist oan Frerik, dat de jong d'r nog niet was, moar toch iel-

[p. 61]

ken dag kon thuis kommen, en dat ie dan eiges heel zou opfleuren.

Wessels zat voor de deur; 't was omstreeks twee ure na den middag, en de oude man zag in de verte, dat de lucht wat begost te smerren.¹⁾ 't Wier veul lochtiger. 't Woaren groote wolkoppen, die kwoamen oanschuuven; in 't zuudwesten begost 't al te flitsen en rommelde - ook al.

Eindelijk vond Wessels het geraden, um moar in huus te goan. Met behulp van Doortje, die op zijn roepen verscheen, begaf hij zich in de woning, en weinige minuten later woedde er boven het vreedzame dorp een hevige onweder. Bliksemschichten en donderslagen volgden elkander schier zonder tusschenpoozen op. Hoewel de zwakke grijsaard inwendig ontroerd was, zoo zocht hij zich om Doortje's wille toch goed te houden, en terwijl het meisje met heur boezelaar voor 't aangezigt in een hoek zat, trachtte de oude haar, met de woorden: 't Is Gods weêr, en ge meugt zoo bang niet wêzen,' wat op te wekken; doch, toen hij eensklaps een geluid vernam alsof de regendroppels in steenen veranderd, al kletterend nedervielen, zoodat men niets meer daar buiten zien kon en eenige glasruiten rinkelend naar binnen vielen, toen viel ook Wessels, met de kreten: 'O God! da's hoage! doar geet 't, doar geet 't!' achterover in zijn ouden leunstoel neder.

En ja - het was hagel; het was de, voor den tabaksplanter, zoo gevreesde hagel geweest. Wel was er in H. veel gespaard gebleven, dewijl de hagelbui in een schuine rigting over het dorp getrokken was, doch de bouw van Wessels was geheel vernield. Aan hinters en flinters, aan flarden en lompen lagen de straks nog zoo welige planten ter aarde.

'Bezuiking, kastijding des Heeren!' zegt Evert de mulder. Ei zoo, Evert, dan zou de Heere wel zeer onregtvaardig moeten zijn, want Wessels geeft den keizer wat des keizers, en Gode wat Gods is, en - hij werd be-

1)Smeren, dik, vet, bewolkt worden.

[p. 62]

zocht, terwijl gij uw gewas hebt behouden, ofschoon iedereen weet, hoe 't op den molen soms toegaat.

De hagel in den tabak - 't is voor den planter een hartverscheurend gezigt! Daar ligt dan in weinige oogenblikken vernietigd wat zoovele druppelen zweets gekost, zoovele zorgen vereischt heeft! Daar ligt dan het bestaan van den ganschen jaarkring verdorven! Zeg, lezer, was het te verwonderen dat de oude man een langen tijd schier bewusteloos voor zich uit bleef staren; hij was zoo verlaten, en bezocht, zoo zwaar bezocht bovendien?

Nog een geruimen tijd zat Wessels alzo na den noodlottigen hagelslag, toen eensklaps de huisdeur werd geopend en een jongeling in soldatenpak het vertrek binnenkwam. Naar den haard - de gewone zitplaats des ouden mans - te zien; hem er ontdekkende, toe te snellen; de dorre handen met geestdrift te vatten en te drukken; zie, dat waren de bewegingen des jongelings, vóór dat hij een woord kon uiten.

'Grootvader, mien beste, mien goeije, mien ouwe grootvader!' riep hij eindelijk: 'zeg dan, ge kiekte zoo roar, ken ie Frerik niet meer?'

'Frerik! Frerik!' sprak de oude eindelijk, den jongen in het vreemde pak eenigzins verbluft aanzien. 'Ziede gij Frerik dan, mien jong, mien eenigste jong.... mien.... Ik dank oe, God! ik dank oe!' en de oude Wessels, tot zijn bewustzijn herkomen, kon eerst nu zijn gemoed ontlasten, en, terwijl zijne leden sterker beefden, drongen er tranen door de grijze wimpers, ditmaal van gemengde aandoening.

Drie maanden waren er slechts sedert Freriks vertrek verlopen, doch veel was er in dien tijd gebeurd, en veel was de grootvader verouderd. Freriks terugkomst evenwel scheen een nieuwe levensader bij den ouden man te hebben opgewekt.

'O mien beste, mien allerbeste jong,' zeide hij eindelijk, terwijl hij zich met de mouw van 't wambuis de tranen van de kaken wischte, 'k zie zwoar en bang bezocht geworden, en wat zal 't einde wezen....'

[p. 63]

Hierop volgde er van den oude een, dikwerf door Frerik afgebroken, verhaal van 't geen er, na zijn vertrek, met Bart en 't geld, bij den baron, met Doortje, en 's middags met den tabak gebeurd was, zoodat hij, bij 't herhalen der vraag: 'Wat zal 't wêzen....?' den kleinzoon vragend bleef aanstaren en de kleinzoon hem.

Bart op den haol; 't geld weg; 't geval met Door!!!... en de tabak verhoageld!... Frerik wist niet wat van dit alles hem het meest bekommerde; maar, toen hij nog een geruimen tijd gepeinsd en den

dierbaren grootvader steeds geliefkoosd had, toen riep hij eindelijk: 'God het mien gebêjen verheurd! Hie het ou gespoard. Wat 'r voorders is, Hie zal 't wêl moaken,' en - dewijl zijn hart sterk naar de tweede huisgenoot werd heengetrokken, verliet hij met de woorden: "k Zie op stond weêrum,' het vertrek, om Doortje op te zoeken.

Doortje was in 't land. Zoodra het onweder maar bedaard was, had zij zich naar den verwoesten akker begeven en zich met het breken der lompen bezig gehouden¹).

Van Freriks terugkomst onbewust, had zij ijverig doorgewerkt en, nu de avond begon te vallen, nu wilde zij zich juist gereed maken om het laatste breeksel naar de deel te brengen, toen eenig geritsel achter het boonenrijs hare aandacht trok.

't Was reeds te donker geworden om op eenigen afstand duidelijk te onderscheiden, en eerst toen de persoon die het geritsel veroorzaakt had, het meisje genaderd was, en een welbekende stem haar het: 'Liefste Doortje,' toefluisterde, toen ontstelde zij merkbaar en liet den bos met lompen op den grond vallen.

'Vind ik je dan eindelijk eens alleen,' hernam de jonker van Sommer op fluisterenden toon: 'Gij weet niet hoezeer ik er naar verlangd heb om je lief gezigtje weêr te zien. Kom, ik heb je die grillen van laatst al vergeven. Trek toch dat handje niet terug....'

1)De lompen zijn zwaarbeschadigde blaren, die nog slechts een geringe waarde bezitten.

[p. 64]

'Blief van mien af, of ik schraauw,' zeide Doortje sterk blozende, terwijl zij eenige schreden achteruit ging. 'Hei't niet geheurd wa'k lest zei: d'ak van die fiene proat niks weten wil.'

'Och! zet die malligheid ter zijde,' hernam Alfred; 'wie drommel zal 't je kwalijk nemen, dat ge mij genoeg geeft? Voor ditmaal één zoentje, lieve meid, op je mollige lipjes, en dan....'

'En dan.... en dan....!' riep Doortje, bevende van kwaadheid, daar de onbezonnen knaap haar op nieuw zocht te vatten. 'Green één, zeg ik ou - al waar ie de keuning. Wie mein ie da'j veur hebt....?'

'Maar ik meen het zoo best, lieve Doortje,' sprak Alfred weder. 'Ik zeide je immers, dat ik het goed met je meen. Waarom wilt gij dan niet naar mij hooren? Laat me nu toch even van je lief gezelschap profiteren.'

'Proffeteren of geen proffeteren,' riep Doortje den jonker al weder ontwijkende. "t Is schandelijk, dat zoo'n veurnoam mins, 'n onneuzele dern leit te temtieren. Wat denk ie dan toch?' vervolgde zij, daar zij de onedele bedoelingen des jonkers maar al te wêl begreep, en, bij de invallende duisternis, aan het einde van den eenzamen akker, niet zeer op haar gemak was. 'Wat denk ie dan toch? mein ie, da'k slecht genogt zou wêzen, um den jong ontrouw te zin, die'k joa gezeid heb? Loat me met vrêje naar huus goan, went d'ouwe Wessels zit allinnig, en ge kunt wel begriepen dawwe noa 't miseroabele ding met den tabak in sg'heel niet op schik zin; 'k zeg oe doarum nog èns: loat me met vrêje.'

Alfred scheen een oogenblik, door den overredenden toon waarop het meisje gesproken had, tot betere gedachten te komen, doch, dat betere gevoel was spoedig onderdrukt. Nogmaals naderde hij Doortje en zocht haar op nieuw met de schoonste woordjes voor zich te winnen; deed haar gevoelen, dat slechts één woord van hem den ouden Wessels van de plaats kon verjagen, te meer, daar de tabak nu verhageld was, en de oude geen pacht zou kunnen voldoen; gaf tevens te kennen, dat hij in staat was alles ten goede te schikken;

[p. 65]

beweerde, dat een enkel zoentje, den jongen, dien ze lief had, geen schade zou zijn, en besloot, terwijl hij een zwaargevulde beurs te voorschijn haalde en haar die met geweld in de hand drukte, 'Zie, poezele deerne, dat kan de jonge Wessels niet geven; dát....'

'En dát - en dát - en dát kan ik gêven,' riep Doortje, terwijl zij met het uiteinde der lange beurs, waarin zich een aantal rijksdaalders bevonden, den ondeugenden knaap eenige flinke slagen in het aangezicht gaf. 'Dat kan ik gêven; der -1), der - der -!' ging zij voort, terwijl de ombeursde rijksdaalders telkens met de tronie van den jonker in een onzachte aanraking kwamen.

'Houd op! houd op!' schreeuwde Alfred: 'nijdige feeks, houd op! of anders....' Maar ja wel: Doortje vervolgde steeds den achteruittredenden jonker met het vreemde wapen, en gaf hem de volle laag op het aangezicht.

Wij weten niet of de lezeresse de handelwijze van Doortje ferm of nijdig zal noemen. Jufferachtig was het zeker niet, maar wij dienen te herinneren dat Doortje, zoo als wij haar in den beginne schetsten, geen stadsdame, maar slechts een eenvoudig boerenmeisje was, terwijl wij tevens, lieve lezeresse, niet gelooven, dat gij ooit in zulk een netelig perikel zult geweest zijn.

Alfred, zoo op den voet gevolgd, en zoo veel mogelijk zijn aangezicht beschermende, kon, door de pijnlijke slagen aan het duizelen gebracht, geen bepaalde verdedigings-houding aannemen en, ongedacht in een greppel tusschen de tabakswallen tredende, viel hij achterover en lag schreeuwende op den grond.

Nu Doortje een zoo schitterende overwinning behaald had, en den jonker daar schreeuwende zag neder liggen, nu kwam haar medelijdende aard toch boven, en terwijl zij de beurs naast hem op den grond wierp riep zij: 'Zie zoo, nou hei'j genogt, nou ku'j goan, moar - a'j mien ooit weêr aan 't lief komt, dan zu'j 't nog anders vuulen!'

Alfred, schoon kreunende van de pijn in het aangezicht,

1)Daar.

[p. 66]

zocht, door deze toespraak tot bedaren gebracht, op de been te komen, en, juist wilde Doortje, die den lompenbos inmiddels had opgeraapt, den weg naar huis inslaan, toen de woorden: 'Door! Door! bin ie 't?' uit Freriks mond, haar van verrassing deden trillen.

Frerik, de beminde, de goede Frerik, was terug; in zijne armen lag het hem trouw gebleven Doortje. Frerik lachte zenuwachtig; Doortje had geen woorden; en de jonker, nog duizelig van de slagen die zijn hoofd hadden getroffen, zocht zich, scharrelend uit den voet te maken.

Na eenig zwijgen - want zwijgen is veelal de eerste tolk der blijdschap, wanneer geliefden elkander na een lange scheiding weder ontmoeten, - volgde er een schielijk geuite verklaring van het gebeurde ter dezer plaatse.

Doortje beefde van overspanning, maar was ook verrukt, dat de jong 'r weêr was, en Frerik gloeide van verontwaardiging, maar vond ook, dat Door de trouwste meid van de wereld was, en, toen er nu nog een teedere omhelzing had plaats gehad, werden zij eensklaps gewekt door een hevig gezucht in hunne nabijheid.

'Help! help! ik ben zoo flaauw!' klonk het uit Alfreds mond, en Frerik en Doortje liepen op de plaats toe waar de jonker, door de duisternis aan hunne oogen onttrokken, gestaan had, en Frerik hem nu schier bewusteloos in zijne armen opving.

Goede raad was duur. De jonker naar grootvaders woning te brengen was niet raadzaam, daar de oude man maar ontstellen en de jonker toch later naar huis zou moeten gebragt worden. Hem dus terstond naar 't kasteel te geleiden was verre weg het beste, en hoewel de jonge lieden liever te zamen naar huis hadden gekuijerd, zoo oordeelden zij toch de kleine scheiding noodzakelijk, en vergezelde Frerik den jonker, dien hij ondersteunde, naar 't kasteel, terwijl Doortje den ouden man omtrent het lange uitblijven zou gaan geruststellen.

Nadat Frerik den jonker te huis gebragt en den bediende, die de deur opende, de woorden had toegevoegd: 'Doar hei j'm weêrum, die 'n onneuzele dern wou verstrikken;'

[p. 67]

liep hij zoo hard hij loopen kon, naar de grootvaderlijke woning, en vond er de twee menschen bijeen die hem zoo dierbaar waren.

Wij zouden ongetwijfeld in herhalingen vervallen, zoo we de gesprekken opteekenden, die nog denzelfden avond in Wessels woonkamer gevoerd werden. Alleen vermelden wij dat de oude Arie, die anders suf en dof was, in weerwil van de verpletterende gedachte aan den hagelslag en hetgeen daaruit voor hem en de zijnen kon voortvloeijen, nu door de terugkomst van den geliefden kleinzoon als herboren scheen. Ja, ofschoon hij in den regel slechts weinig meer deelde in hetgeen hem omringde, nu bespeurde hij maar al te duidelijk dat Frerik en Doortje elkander dikwijls aanzagen - zoo als hij zien zoalige Wimpke, toen ze verkeerden, ook dukkels had oangezien, en vraagde ten slotte: 'Door en Frerik is 't meines met oe?' En, na Freriks antwoord: 'As grootvoader 't goed nuumt en God ons de kans gêft,' stak de oude zijn vermagerde hand uit, en zeide met bevende lippen: 'Dan zal 't zóó, as God wil. Ik zêgen oe!'

Het was een aandoenlijk en roerend gezicht, de goede weezen bij des ouden stoel te zien nederknielen, terwijl hij nogmaals de woorden sprak: 'Ik zêgen oe!'

Maar - de tijdsomstandigheden waren droevig, en - gaf God de kans niet, dan was 't 'n treurig veuruutzigt.

De nacht die er op den dag volgde welke door zoo veel verschillende aandoeningen was gekenmerkt geweest, werd in een gewenschte rust doorgebragt. Den volgenden morgen waren de jongelieden reeds vroegtijdig bij de hand; de oude man sliep wat langer, en na het drinken¹⁾, toen Wessels was opgestaan, begaf hij zich, door Frerik en Doortje ondersteund, naar den berooiden akker om de verwoesting in oogenschouw te nemen.

1)Ontbijten.

[p. 68]

'Wat God duut is welgedoan!' sprak Arie toen hij in de woning terugkwam, maar, bedremmeld bleef hij staan, en ook de jongelieden zagen vreemd op, toen zij den baron van Sommer met diens zoon Alfred, bij hun binnentreden in de woonkamer ontdekten.

Vreemd zagen zij op, de drie brave menschen. Wessels begreep niet wat hij van dit bezuuk most denken. Frerik zag in, dat het er nou op oan zou kommen um, as't neudig was, Doortje's regt te

verdeidigen, en Doortje zag met schrik, dat de jonker blaauw en blond in 't gezicht was; dat ie 't linkeroog zoo gèl en dik had, en juist wilde zij, daar een hoog rood hare wangen kleurde, zich ongemerkt verwijderen, toen de woorden van den baron: 'Blijf meisje!' haar dien aftogt beletten.

Wessels heette den baron welkom; vernam met een trillende stem naar zijn gezondheid, en na het: 'Dankje,' van den adellijken bezoeker, gaf deze den oude door een gebaar te kennen, dat hij plaats zoude nemen, waaraan Wessels voldeed, en met de woorden tot Alfred: 'Aan u de beurt, jonkertje,' stak hij zijn handen in de broekzakken, wierp het hoofd achterover en zag naar den beroekten zolder.

Pauze.

'Komt er wat....?' roept de baron eindelijk, zonder van houding te veranderen.

Weder een kleine pauze. Wessels en Frerik begrijpen niet wat er komen moet. Doortje is vuurrood en wenscht zich des noods in de mêltrog¹). De baron schijnt den zolder al zeer zwart te vinden; het is alsof zijn oogen dien weêrspiegelen, en Alfred - hij kucht, bevoelt zijn gemarmerd aangezicht, maar zegt toch ten laatste, hoewel bijna onverstaanbaar:

'Hum! - wij - wij zijn hier gekomen - om....'

'Gij zijt hier gekomen,' roept de baron, 'spreek wat harder!'

'Ik - ben - hier gekomen,' herneemt Alfred kug-

1)Bak, waarin het meel tot deeg wordt bewerkt.

[p. 69]

chende, 'om - om - het meisje, dat ik gisteren avond - heb ontmoet....'

'Met verkeerde oogmerken heb opgezocht,' roept de baron.

'Heb opgezocht,' herneemt de jonker, 'te betuigen - dat ik haar vergeven heb....'

'Vergeven heb?' schreeuwt de baron weder, zoodat de oude man er van schrikte. 'Hoe is het, vlegel! houdt ge mij voor den gek?'

'Ik meende - ik meende, papa,' hervat Alfred, 'dat ik het meisje om vergeving....'

'Nederig!' verbetert de baron.

'Nederig om vergeving vraag,' vervolgt Alfred, 'voor het leed - dat ik haar heb aangedaan.... Ik....'

'Vlug wat!' zegt de baron.

'Ik beschouw de slagen als een geringe straf,' gaat de jonker voort, 'en mag van geluk spreken, dat - de - minnaar van....'

'Van het zedige, trouwe, brave meisje mij niet voor altijd genoeg heeft gegeven,' vult de baron de rede aan: 'Vlug, vlug wat zeg ik je, of we zitten hier morgen nog.'

'Mijn wensch is dus,' spreekt Alfred weder, 'hem die mij spaarde, met het meisje....'

'Zeg dan toch: met het zedige, trouwe meisje,' roept de baron nogmaals, terwijl hij den jonker gebiedend aanziet, en daarna zijn vorige houding herneemt.

'Met het zedige, trouwe meisje gelukkig te zien, en wil dus....'

'Hoewel ik voornemens was,' valt de baron weder in, 'om den goeden naam van dit huisgezin te bekladden, en den thans door hagelslag bezochten planter met de zijnen door valsche redenen aan den dijk te brengen, zoo wil ik echter.... ga voort, ga voort!'

'Zoo wil ik,' herneemt Alfred die zich inmiddels op de Mookerheide wenscht, 'zoo wil ik, tot inkeer gekomen, mijne dwaling....'

'Fielterij!' schreeuwt de baron.

[p. 70]

'Fiel - terij,' hervat Alfred, 'trachten goed te maken, en bied dus het door mij beleedigde meisje....'

'Kom naderbij, Mie, Trijntje, of hoe ge heeten moogt,' spreekt de baron weder invallend, terwijl hij naar Doortje wijst.

'Ze heit zooveel as Doortje, za'k moar zeggen,' merkt Frerik aan.

'Ga voort, knaap, ga voort,' zegt de baron, 'maar spreek bepaald!'

Doortje treedt nader en Alfred gaat voort: 'Om zoo mogelijk alles goed te maken bied ik u, met opoffering van een lang gewenscht rijpaard, de gelden aan, die ik daarvoor ontvangen had. Zie hier Doortje,' besluit hij, terwijl hij een portefeuille uit den zak haalt en er eenige banknoten uitneemt, die hij met bevende handen vóór haar op de tafel nederlegt: 'zie hier drie honderd en vijf en zeventig gulden; ze zijn voor u en voor hem dien gij lief hebt. Ik hoop dat gij ze zult willen aannemen. Vergeef mij beiden wat ik misdreef, en' - hij wendt zich tot zijn vader, terwijl eenige tranen hem langs de geteisterde wangen biggelen - 'en papa, gij vergeeft mij nu ook niet waar? ik heb gedaan wat gij verlangdet - zeg dan, is alles vergeven en vergeten?'

'Als de partijen tevreden zijn,' antwoordt de baron, 'dan zeg ik: fiat! Hoe is het, oudje; hoe is het, Roos of Doortje; en gij man, met de glimmende knopen' - Frerik heeft den soldatenjas nog aan - 'hoe is het, zijt gij ook tevreden?'

De oude Wessels, die wat erg vergeetachtig is, heeft de zaak maar half begrepen en zegt alleen: 't is 'n ding! 't is 'n ding!'

Doortje durft den mond niet te openen, en Frerik, die toch wat antwoorden moet, zegt: 'Moar da's al te arg; da's al te arg. We zin d'r al lang niet kwoad meer um; 't was van den jonker zoo slecht niet gemeind; nee, loat 'm 't geld moar houwen; 't zou als-te, als-te vriendelik wêzen.'

'Daarover niet meer,' hervat de baron, terwijl hij op-

[p. 71]

staat; 'wanneer gijlieden tevreden zijt, dan is het goed. 't is een zakduitje voor 't huwelijk, en, oudje,' vervolgt hij tot Wessels, 'ik schonk aan de twee andere verhagelde pachters twee derden van de pacht kwijt, ik doe het ook u, maar, denk in 't vervolg aan de assurantie. Vaartwel, vrienden; wanneer gij trouwt dan kunt gij de kleine vlag op 't kasteel laten halen. Kom Alfred. - Goeden dag!'

'Goeden dag,' zegt ook Alfred, en mede opstaande vertrekt hij met zijn vader, die hem buiten gekomen, de hand drukt, en over het geval nimmer meer spreken zal.

Wessels de oude, en Wessels de jonge, waren, even als Doortje, door het voorgevallene zoo verbluft - dat ze elkander een geruimen tijd verbaasd bleven aanstaren. Eindelijk echter liep het meisje, zoo schielijk als ze kon en door Frerik gevolgd, ter deure uit, om de b'ron en de jonker duuzend, duuzend

moal te bedanken; maar - toen ze buiten kwamen, waren de heeren reeds lang uit het gezicht verdwenen, en keerden zij naar binnen terug, waar ze elkander in de armen vielen en kusten dat het een lust was.

Weinige weken later toen 't een en ander geschikt was, waren de weezen bruid en bruidegom, en wapperde de kleine vlag van 't kasteel langs de wijnrank, die den voorgevel der kleine woning omslingerde.

De oude Wessels was wel wat sufferig, maar deelde toch in de vreugde zijner kleinkinderen. Frerik en Doortje waren meer dan gelukkig, en Bart - ja, Bart was weg en bleef weg; maar - toen Doortje, ruim een jaar later, met een bloeiend knaapje op den schoot naast grootvader aan den haard zat, en Frerik met de blijde tijding van de deel was gekomen, dat de tabak allemaal best binnen was, toen werd weinig oogenblikken later, de voordeur der woning geopend, en trad er een bediende in sierlijke liverei - nog mooier dan die van de b'ron - de kamer binnen, en viel met de woorden: 'Grootvader, grootvader, ken je Bart nog?' voor den oude neder; bad om vergiffe-

[p. 72]

nis voor het kwaad dat hij gepleegd en het leed dat hij veroorzaakt had; verhaalde later omstandig zijn misdrijf: hoe hij, nadat het geld spoedig was verteerd geweest, een heerdienst had bekomen, en nu het ontstolene terugbragt, in de hoop dat hij de gevraagde vergiffenis zoude erlangen. De oude man drukte den wedergevonden kleinzoon aan zijn hart, en ja - hij liet nog dien zelfden avond den vetsten haan slagten - omdat God hem zoo mild bewelddadigd, en alles ten beste geschikt had.

En Alfred - van zijn blaauw- en bontheid in het aangezicht en van zijne geele oogen is niets meer te zien, terwijl Doortje gehoord heeft: dat de jonker met 'n mooie freule uut stad geet trouwen, die - geld genogt veur twintig riepeerden het.